

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІРАТСТВО: ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ТА ВТРАТИ НА ПРИКЛАДІ КІНОІНДУСТРІЇ**Бондарь А.В.***студентка 4 курса специальности «Экономика»**Экономико-правовой факультет**ОНУ им. Мечникова***Матюк Т.В.***доцент Кафедры экономики и предпринимательства**Экономико-правовой факультет**ОНУ им. Мечникова***INTELLECTUAL PIRACY: ECONOMIC BENEFITS AND LOSSES ON THE EXAMPLE OF THE FILM INDUSTRY****Bondar A.,***4-year student of the specialty «Economics»**Faculty of Economics and Law**Odessa National University***Matyuk T.***Associate Professor, Department of Economics and Entrepreneurship**Faculty of Economics and Law**Odessa National University***Анотація**

В статті розкрито явище піратства в кіноіндустрії. Охарактеризовані основні етапи появи кінопіратства та шляхи поширення. Проаналізовано діяльність легальних та нелегальних онлайн кінотеатрів, способи отримання доходу та найпопулярніші з них серед українського населення. Досліджено шляхи та наслідки боротьби з кінопіратством та нелегальними онлайн кінотеатрами. Показано динаміку ринку кінопіратства. Представлено вигоди, які отримують суб'єкти ринку кінотворів (власники кіно, глядачі, кінопрокатчики та пірати), та втрати, які вони несуть.

Abstract

The article reveals the phenomenon of piracy in the film industry. The main stages of the emergence of film piracy and ways of distribution are described. The activity of legal and illegal online cinemas, methods of income generation and the most popular of them among the Ukrainian population are analyzed. The ways and consequences of combating piracy and illegal online cinemas have been studied. The dynamics of the film piracy market is shown. The benefits to film market participants (film owners, viewers, film distributors and pirates) and the losses they incur are presented.

Ключові слова: кіноіндустрія, піратство, онлайн-кінотеатри, кінопрокат, перегляди, нелегальні кіно-театри, система цифрового кінопоказу, відеоконтент.

Keywords: film industry, piracy, online cinemas, cinema distribution, screenings, illegal cinemas, digital film screening system, video content.

Постановка проблеми. Піратство як незаконне загарбання та поширення інтелектуальної власності іншої особи провокує недоотримання або взагалі втрату можливості отримати економічну винагороду для творця. На глобальному рівні воно шкодить розвитку культурно-творчої індустрії, впливаючи на прибуток власників авторських прав, які інвестують час і гроші у виробництво об'єктів інтелектуальної власності. Значної шкоди від інтелектуального піратства зазнає кіноіндустрія. Наразі Україна очолює міжнародні рейтинги по кінопіратству.

Мета статті – дослідити процес формування та поширення піратського відеоконтенту та оцінити наслідки для кіноіндустрії.

Виклад основного матеріалу.

Кіно та мультфільми – об'єкти інтелектуальної власності, які відповідно до діючих нормативно-правових актів знаходяться під захистом. Механі-

зми захисту прав інтелектуальної власності на кінотвори встановлюються Цивільним кодексом України та Законом України «Про авторське право і суміжні права». Цей Закон охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва, – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення – суміжні права.

Відповідно до діючого Закону без дозволу автора забороняється ввезення на територію України та розповсюдження, а також копіювання кінотворів.

Інтернет піратство має глобальний характер, його неможливо побороти в окремій країні. Але світова спільнота і кожна країна намагається розробити дієвий механізм спрощеного та прискореного захисту авторського права в мережі Інтернет. На це спрямовані такі законодавчі акти та законопроекти

як: Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», Директива ЄС «Про електронну комерцію» № 2000/31/ЄС, Закон НАДОPI, Франція, Digital Millennium Copyright Act (DMCA), США, SOPA (Stop Online Piracy Act), який знаходиться на розгляді в Палаті Представників США, ACTA – The Anti-Counterfeiting Trade Agreement та інші [11].

Незважаючи на прописані норми захисту та передачі прав на користування кіно творами, в середньому в мережі Інтернет розміщено копії 90% фільмів, які щороку випускаються.

Для визначення економічних втрат та вигод від кінопіратства необхідно чітко усвідомлювати процес створення та розповсюдження піратського кіно.

Першим кроком є отримання копії даного твору. Наразі існує декілька шляхів незаконного копіювання кіно твору, які згодом потрапляють до мережі Інтернет [10]. Ряд копій знімають в кінотеатрах на звичайну камеру. Якість такого запису погана, але дає можливість глядачам ознайомитися з кінотвором в перші дні його появи. Наразі компанії-технічні гіганти намагаються розробити технологію яка б виявляла та/або вимикала ці прилади в залах кінотеатрів. Доки технологія знаходиться на етапі розробки протидією зйомки займаються співробітники кінотеатрів.

У зв'язку з тим що виникає необхідність захисту цифрового контенту від несанкціонованого доступу у липні 2005 р. сім провідних кіностудій США та Японії опублікували концепцію розвитку цифрового театрального кінематографу у світі. Ця концепція є по суті технічним завданням на розробку комплексу технологічних засобів цифрового кінематографу.

Однією з технологій протидії кінокопіюванню є впровадження системи цифрового кінопоказу, яка влаштована таким чином, щоб забезпечити максимальний захист контенту під час дистрибуції, зберігання і демонстрації. В даний час комплекс заходів захисту контенту в цифровій системі кінопоказу істотно вище, ніж в традиційній 35-мм системі.

Вона характеризується захистом всіх з'єднань між сервером і цифровим кінопроектором - сигнал з сервера неможливо записати на будь-який носій; і тим більше неможливо відтворити на звичайному мультимедійному відеопроєктор.

З 2007 року в усіх цифрових кінотеатрах починає використовуватися система шифрування зв'язку CineLink II, що забезпечує постійний динамічний обмін сертифікатами кожного компонента системи між собою.

Управління правами на демонстрацію фільмів в системі цифрового кінопоказу здійснюється за допомогою спеціального файлу - KDM (Key Delivering Message), що містить ключі та сертифікати обладнання, дозволеного до використання для кінопоказу. Файл KDM завантажується в сервер перед початком демонстрації цифровий кінокопії [11].

Ключ - це частина системи шифрування фільму за допомогою алгоритму шифрування відкритим ключем. Рівень шифрування (довжина ключа

128 біт) аналогічний системі, яка застосовується в PIN-коди банківських карток. За оцінками криптологів, для розшифровки інформації, зашифрованої із застосуванням алгоритму шифрування відкритим ключем, потрібно кілька років серйозних обчислень. Однак, на відміну, наприклад, від банківської карти, такі терміни розшифровки коду доступу до фільму роблять роботу по злому ключа безглуздою,

Під час цифрового кінопоказу на зображення і фонограму цифрової копії наносяться спеціальні «водяні знаки» (watermarks), що дозволяють точно встановити, в якому кінотеатрі і коли фільм був презентований з екрану.

Система цифрової кінопоказу пред'являє високі вимоги до фізичного захисту від доступу до компонентів системи. Всі важливі блоки системи закриті в спеціальні контейнери, оснащені датчиками доступу. Наприклад, при спробі розкрити сервер Dolby спрацьовують датчики, які блокують роботу всієї системи. Для відновлення системи потрібно повернути сервер на завод-виготовлювач.

Незважаючи на достатньо ефективну Систему, більшість кінокопій знімаються з будки механіка, який запускає фільм. Запис характеризується прямим ракурсом і звуком, записаний безпосередньо з обладнання. Популярним способом копіювання є копія з промо-диска фільму, яку поширюють серед академіків і партнерів. Вибагливих глядачів такий варіант може відлякати «водяними знаками», чорно-білої картинкою або рядком, що біжить з текстом: «Тільки для використання в якості промо».

Після копіювання твору у будь-який зазначений вище шлях кіно об'єкт потрапляє до мережі Інтернет, де розповсюджується різними методами. Більшість піратських фільмів розповсюджуються через прямі скачування з ресурсів піратів та соціальних медіа та блогів.

Торренти як найпоширеніші інтернет ресурси серед піратів, побудовані на технології взаємообміну файлами і в багатьох випадках можуть використовуватися на законних підставах. Однак більшість контенту, що передається через торренти, є піратським. У багатьох країнах поширення подібного вмісту - незаконно, оскільки порушує авторські права.

Для інтернет-провайдера і власника авторських прав не складає особливих труднощів виявити користувачів трекерів, оскільки в цій технології використовуються певні порти і протоколи, і трафік можна легко виявити за допомогою відповідних ознак.

Більшість фільмів в мережі розміщені на «онлайн-кінотеатрах» - платформах, де можна ознайомитися зі кінофільмом та переглянути його. Вони поділяються на легальні, на яких оформлюється переплата і можна вільно дивитися фільми з каталогу з високою якістю, та нелегальні, де розташовані безкоштовні піратські фільми. Останні зазвичай заробляють на розміщені реклами на сайті.

Найпопулярніші серед українських глядачів такі легальні кінотеатри, як: Youtube Movies, iTunes Store, Megogo, divan.tv, mubi.com та oll.tv. Легальні

онлайн-кінотеатри, будучи дистриб'юторами ліцензійних фільмів, пропонують кіно в найкращій якості [9]. Цей вид кінотеатрів заробляють на передплатах.

Так аудиторія найпопулярнішого серед українців легального онлайн-кінотеатру Megogo становить 40 млн користувачів в місяць на веб-платформі, 8 млн дивиться його з мобільних пристроїв, 2 млн - з Smart TV. Megogo позиціонує себе як сервіс, доступний на всіх платформах, тому сьогодні додатки є на мобільних пристроях, Smart TV, плануються приставки, на настільних пристроях можна дивитися через браузер. В 2018 році дохід Megogo склав 970 млн грн. Megogo, як і багато сервісів, що надають відео за запитом, використовує три моделі монетизації контенту [5]:

- рекламна: безкоштовні фільми в бібліотеці мають на увазі перегляд реклами;
- передплатна: щомісячна оплата, є кілька тарифів;
- поштучний продаж: частина фільмів з бібліотеки «Прем'єри», найсвіжіші кінотеатральні

новинки, які можна подивитися, лише сплативши покупку назавжди або оренду.

Серед нелегальних найбільш відомі: Hdrezka, Kinogo, Seasonvar, Gidonline та інші. Основні фактори, що дозволяють їм «залишатися на плаву»: потужна рекламна підтримка з боку нелегальних онлайн-казино і букмекерських контор, ІТ-платформа, що базується на технології CDN, взята піратами на озброєння, і зростання трафіку [7]. Тобто основний дохід вони отримують саме від розміщення реклами на своїх сайтах.

Group-IB, міжнародна компанія, яка спеціалізується на запобіганні кібератак, нещодавно опублікувала дослідження ринку інтернет піратства СНГ. Вперше фахівці напрямку Group-IB Anti-Piracy оцінили обсяг ринку відеопіратства в 2015 році (рис. 2). Тоді він склав \$ 32 млн, а вже в 2016 році виріс майже в два рази - до \$ 62 млн. У 2017 році обсяг ринку склав \$ 85 млн (зростання 21%), в 2018 році \$ 87 млн (зростання 2,3%). Однак в 2019 році вперше за останні п'ять років відбувся різкий обвал: заробіток інтернет-піратів за рік скоротився на 27% і наблизився до позначки \$ 63,5 млн [1].

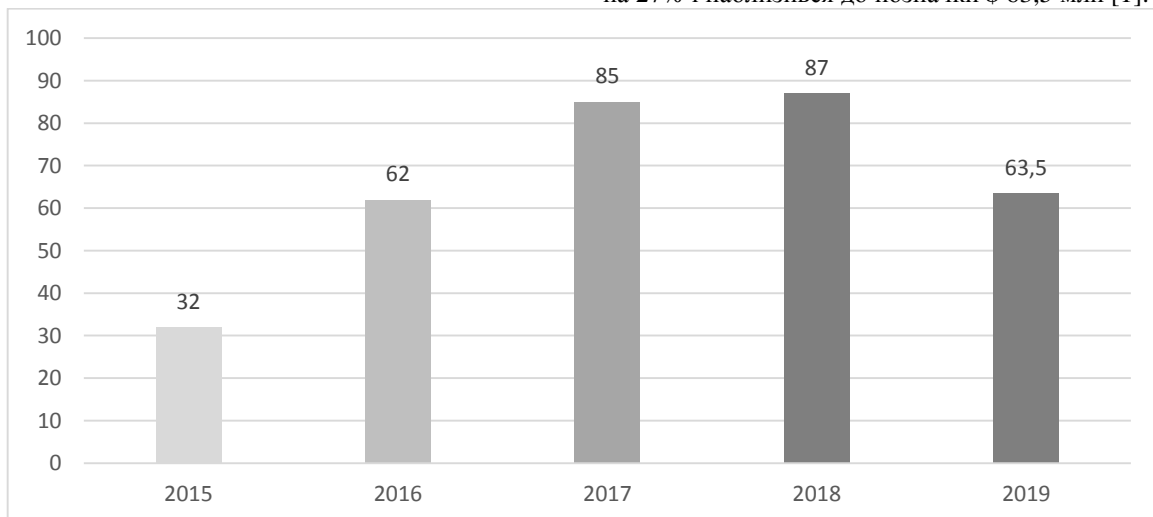

Рис. 1. Обсяг ринку відеопіратства в 2015-2019 році, млн доларів
Розроблено автором на основі [1]

Серед основних причин обвалу доходів інтернет-піратів експерти Group-IB називають удар по рекламі піратських ресурсів, падіння «великої трійки» піратських CDN-сервісів, які постачали контентом до 90% онлайн-кінотеатрів СНД, а також вдосконалення антипіратського законодавства Росії. Оскільки більшість онлайн-кінотеатрів належить російським піратам.

Середньомісячний дохід від реклами на великих піратських сайтах сягає близько 10 тисяч доларів. Головними рекламодавцями піратських фільмів і серіалів в останні роки були онлайн-казино і ігрові сайти [8]. Реклама при цьому розміщувалася на піратських сайтах за допомогою CDN-провайдерів і «вклеювалася» безпосередньо в відеоряд. Ліквідація в жовтні 2019 року CDN

Moonwalk, одного з найбільших піратських провайдерів відеоконтенту для Росії і СНД, викликала ланцюгову реакцію: почалися проблеми з доставкою відеоконтенту у двох інших великих піратських CDN - HDGO і Kodik, які використовували спільні з Moonwalk сервери в Нідерландах і працювали в рамках «угоди про обмін». В результаті краху «Великої трійки» - Moonwalk, HDGO і Kodik, за оцінками Group-IB, постраждали до 90% російських піратських онлайн-кінотеатрів [2].

Не лише нелегальні онлайн-кінотеатри отримують вигоду від піратських фільмів, а й звичайний глядач.

Бюджет на відеоконтент середньостатистичного українця становить близько 400 грн на місяць. Сюди входить плата за кабельне ТБ і інтернет-доступ, походить в кіно (рис. 2).

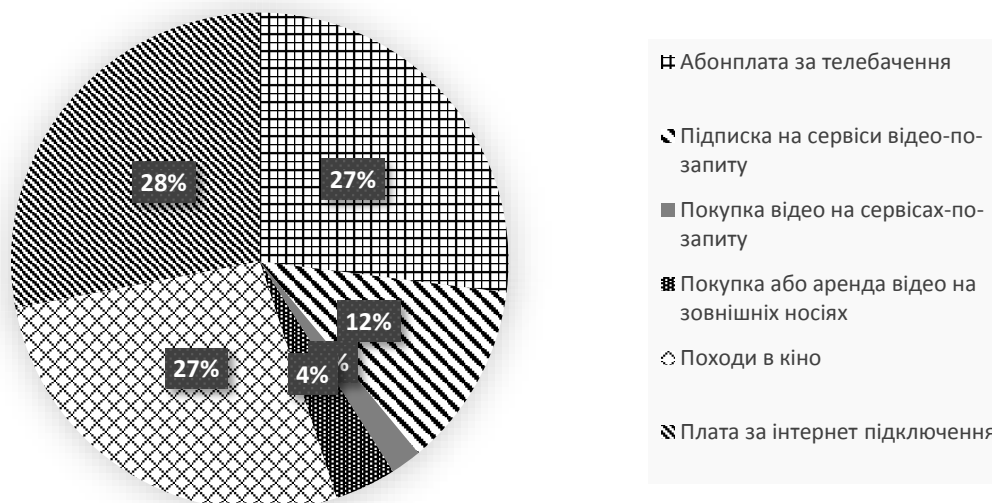

Рис. 2. Бюджет середньостатистичного українця на відеоконтент
Розроблено автором на основі [2].

В Україні індекс відвідувань звичайних кінотеатрів становить 0,68. Тобто середньостатистичний українець ходить в кіно менше одного разу на рік. Зазвичай українці переглядають фільми онлайн. На 1 глядача приходить близько 110 фільмів на рік, або 1 фільм в 2-3 дні. Середня вартість квитка у кінотеатр складає 90 грн. Тобто переглядаючи піратські фільми, середньостатистичний українець економить близько 9900 грн/рік через що кінотеатри втрачають близько 10 млн грн/рік [5].

Найпопулярнішим піратським ресурсом в жовтні в Україні виявився сайт gidonline.in. Загальна відвідуваність сайту в жовтні становить 54,76 мільйона, з яких 45,63% (24,99 мільйона) відвідувань з території України. Відвідуваність даного ресурсу зросла на 3,56 мільйона в порівнянні з вереснем [3].

Другим за популярністю ресурсом з піратським контентом став сайт kinograd.co. Загальна кількість відвідувань ресурсу в жовтні 33,6 мільйонів, що на 6 мільйонів більше в порівнянні з попереднім місяцем. Українська аудиторія становить 56,5% від усіх відвідувань, тобто 18,98 мільйонів відвідин за місяць.

Третє місце за кількістю переглядів серед піратських сайтів став ресурс kinogo.by. Аудиторія сайту більше, ніж у kinograd.co, і становить 48,13 мільйонів, але відсоток відвідувань з території України менше - 34,93%, що відповідає 16,81 мільйонів відвідин. Ресурс користується популярністю - його аудиторія виросла на 7,1 мільйона за місяць.

Четвертим піратським ресурсом за популярністю є сайт baskino.me. Кількість відвідувань в жовтні склало 16,8 мільйона, що на 1,5 мільйона більше, ніж у вересні. Українська аудиторія становить 47,89% від загальної кількості відвідувань, що дорівнює 8,91 мільйонів відвідин.

Замикає п'ятірку сайт ex-fs.net. Цей ресурс має найменшу відвідуваність серед всіх сайтів з піратським контентом - всього 4,41 мільйона, що на 150 тисяч більше, ніж у вересні 2018 року. Однак даний сайт має найбільший відсоток (84,41%) відвідувань з території України серед всіх сайтів, і становить

3,72 мільйона відвідувань. Таку популярність сайт отримав, мабуть, через назву, яке схоже на найпопулярніший колись EX.ua, закритий два роки тому.

Зрозуміло, що доки не зникнуть прямі вигоди піратів та глядачів, нелегальні онлайн-кінотеатри та піратський відео-контент нікуди не зникне.

Щоб запобігти піратству в кіноіндустрії необхідно переглянути нормативну базу та регулювання в сфері кінопіратства.

Висновки. Кінопіратство буде існувати доки не посиляться державне регулювання та покарання. Оскільки більшість нелегальних онлайн кінотеатрів російськи, необхідно на державному рівні заблокувати доступ до нелегальних онлайн кінотеатрів.

Нелегальні онлайн кінотеатрів є дешевим способом отримати доступ до улюблених фільмів, тому необхідно розвивати культуру та усвідомленість українських глядачів, привчити до якісної версії кіно. Це єдиний шлях боротьби з піратами.

Список літератури

1. Group-IB: ринок Інтернет-піратства в Росії рухнуло вперше за п'ять років. URL: <https://www.group-ib.ru/media/tag/piracy/> (дата звернення 20.04.2020).
2. Виртуальний кинорынок. URL: <https://cinemaplex.ru/tag/statistika> (дата звернення 20.04.2020).
3. Итоги-2018, ожидания-2019: онлайн-кинотеатры. URL: <https://telesputnik.ru/materials/video-v-internete/article/itogi-2018-ozhidaniya-2019-onlayn-kinoteatry/> (дата звернення 23.04.2020).
4. Інтернет піратство. URL: <https://apo.kiev.ua/internet.phtml> (дата звернення 28.04.2020).
5. Кинорынок: инструкция по применению. URL: <https://festagent.com/ru/articles/filmmarket> (дата звернення 20.04.2020).
6. Кому доведеться заплатити за піратів. URL: <https://www.dsnews.ua/society/komudovedetsya-zaplatiti-za-pirativ-09042015153300> (дата звернення 23.04.2020).

7. Почему не работает Moonwalk, Hdrezka, Kinogo и нельзя смотреть фильмы онлайн бесплатно. URL: <https://smarttv.com.ua/pochemu-ne-rabotaet-moonwalk-hdrezka-kinogo-i-nelzya-smotret-filmy-onlajn-besplatno/> (дата звернення 28.04.2020).

8. Сколько и на чем зарабатывают российские пираты. URL: <https://ruvod.com/skolko-i-na-chem-zarabatyvayut-rossijskie-piraty/> (дата звернення 28.04.2020).

9. Убытки от пиратства в 2019 году составили \$9,1 млрд. URL: [https://telekritika.ua/ubytki-ot-](https://telekritika.ua/ubytki-ot-pirastva-v-2019-godu-sostavili-91-mlrd/)

[pirastva-v-2019-godu-sostavili-91-mlrd/](https://telekritika.ua/ubytki-ot-pirastva-v-2019-godu-sostavili-91-mlrd/) (дата звернення 20.04.2020).

10. Что помогло пиратам выложить в Сеть почти все российские премьеры. URL: https://www.rbc.ru/technology_and_media/14/09/2018/5b9a65859a794781d39303f1 (дата звернення 20.04.2020).

11. Як правовласники борються з онлайн-піратами. URL:

<https://www.epravda.com.ua/columns/2019/11/1/653206/> (дата звернення 25.04.2020).